

УДК 631.11

*В. Б. Бандерич, аспірант
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНА ЦІННІСТЬ НЕДЕРЕВНОЇ ПРОДУКЦІЇ ЛІСОГОСПОДАРСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ

Лісове господарство України, незважаючи на певні спроби реформування, залишається малоефективним. Протягом останніх років, у період дії фінансово-економічної кризи, використання лісогосподарських земель спрямовувалося в основному для потреб нарощування обсягів заготовів лісодеревини, натомість недеревним функціям земель лісогосподарського призначення не приділялась належна увага. Землями лісогосподарського призначення окрім лісодеревини генерується недеревна продукція. Зокрема це стосується лікарських рослин, грибів, ягід, випасання тварин, генези фаунистики й флористики, організації лікування й відпочинку тощо. Втім, як засвідчують дослідження власниками й користувачами не приділяється належна увага недеревній продукції лісових земель.

Складнощі та недоліки, що пов'язані з інтенсивністю користування, обсягами заготівлі та встановлення економічної цінності недеревній продукції в Україні досліджуються О. Фурдичком, І. Синякевичем, Я. Ковалем, Є. Мішенінім [1, 2, 3] і багатьма іншими відомими вченими. Особливо це стосується економічної ефективності використання недеревної продукції, яка не є достатньо дослідженою, а тому потребує подальших більш детальних та науково обґрунтованих досліджень. Дослідження науковців засвідчують, що далініше використання лісових ресурсів недеревного походження на лісогосподарських землях потребує проведення їх економічної оцінки. Зокрема, Л. О. Малик пропонує стягувати плату за спеціальне використання недеревної продукції рослинного походження шляхом справляння плати за обсяг заготовлених в лісі грибів, ягід, лікарських рослин та інших недеревних продуктів лісу [1]. Є. І. Сенько, О. І. Фурдичко звертають увагу на відсутність донині методичних розробок та інструкцій, які би слугували потребам проведення чіткого розподілу ресурсів за їх кількісними та якісними показниками. Якщо склад та перелік лісових ресурсів у кожному підприємстві буде індивідуальний, то кількісні та якісні показники виміру мають бути уніфікованими. Тому, в кінцевому результаті все це впливатиме на визначення одиниці обліку тих чи інших лісових ресурсів [2].

Науковці акцентують також увагу на невирішених проблемах обліку недеревних лісових ресурсів. Йдеться про потребу мати доступну інформацію про запаси НП лісогосподарських земель не лише по Україні в цілому, а й у розрізі регіонів. Нині така інформація залишається недостатньою та недоступною для користування громадськістю. Це є однією з перешкод у справі рационального їх використання та складання реальних планів заготівель. В нашій країні потребує також удосконалення чинне законодавство, що регулює процеси управління та обліку недеревної продукції, їхню оцінку. Публічність і

доступність таких даних слугуватиме каталізатором покращення фінансового стану суб'єктів володіння й користування лісогосподарськими землями та дасть можливість частково спрямувати виручені кошти на збереження, поліпшення й охорону недеревної продукції.

Недеревні ресурси лісогосподарських земель надзвичайно різноманітні за своїм видовим складом і характером застосування. Вони включають харчові, лікарські, медоносні, технічні та інші господарські групи рослин, а також їстівні види грибів та ін. Вартість цих ресурсів в окремих категоріях лісів перевищує вартість деревини. На жаль, до останнього часу в Україні не було даних про запаси й територіальне розміщення більшості видів сировинних рослин і грибів, оскільки при таксації лісу вони відносяться до розряду так званих "побічних користувань", а тому не мають детального обліку.

Основними причинами, котрі унеможливають вирішення завдань успішного використання недеревної продукції, на нашу думку є знеособлення користування ресурсами лісу, відсутність конкретних користувачів лісовими угіддями і затверджених правил збору лісової продукції на усіх рівнях, невелика кількість переробних пунктів на місцях та надзвичайно застаріле обладнання, що використовуються для переробки сировини. Суб'єкти підприємницької діяльності не проявляють інтересу до більш прибуткової переробки, що пояснюється, зокрема, високою капіталомісткістю переробної ланки і відсутністю маркетингових досліджень, які стосуються просування і реалізації готової продукції недеревного характеру.

Результати наукових досліджень засвідчують також, що відсутність плати, та достовірної економічної оцінки недеревних ресурсів негативно позначилося на розвитку лісового господарства країни. Безкоштовне користування більшістю видів лісових ресурсів призвело до поширення економічно необґрунтованим відводам і вилученню земель лісового фонду. До цих пір у вітчизняному лісовому господарстві відсутні загальні методологічні підходи до проведення економічної оцінки лісових ресурсів, які би характеризувалися єдиною системою показників, задля здійснення комплексної оцінки недеревних ресурсів лісу. Тому, комплексна оцінка недеревної продукції лісового сектору повинна включати в себе суму оцінок земель лісового фонду, різноманітних лісових ресурсів, що мають реальну вартість, наприклад: заготівля живиці, пнів, лубу, кори, деревної зелені, деревних соків; побічні лісові користування: заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, тощо.

Особливо важливим для розвитку, функціонування і відтворення лісогосподарських земель є збереження флористики й фаунистики на них. Недеревні продукти рослинного походження разом з лісовою фауною є невід'ємним компонентом лісової екосистеми. Вони створюють сприятливу екологічну систему лісу. Використання недеревної продукції поряд з туризмом і рекреацією становить собою ключовий напрямок експлуатації відновлювальних ресурсів, які забезпечують збереження біорозмаїття. Вони правомірно претендують на роль передової технології природокористування, перспективної для Карпатського макрорегіону.

Нині основними завданнями державної політики в лісовому господарстві повинні стати заходи щодо освоєння та раціонального використання продукції лісового господарства. В їх складі чільне місце належить недеревним ресурсам, які б дали змогу покращити та пришвидшити збереження та відтворення лісових земель. Саме вони виступають першоджерелом, основою для розвитку і росту всього переліку продукції лісових ресурсів. Реалізація зазначеного стане можливим завдяки налагодженню адекватного обліку недеревної продукції, котра генерується землями лісогосподарського призначення і яку отримують за результатами вирубування дерев чи збирання недеревних лісових ресурсів. Аналіз засвідчує також, що діючий механізм використання продукції лісогосподарського сектора, зокрема недеревного походження потребує подальшого вдосконалення.

Список посилань на джерела

1. Малик Л. О. Формування і використання платежів за недеревні рослинні ресурси для реалізації лісової політики : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук; спец. 08.08.01 / Л. О. Малик; УкрДЛТУ. – Львів, 2001. – 20 с.
2. Сенько Є. І. Економіка комплексного використання і відтворення харчових ресурсів лісу / Є. І. Сенько, О. І. Фурдичко. – Львів : Місіонер, 1996. – 296 с.
3. Синякевич І. М. Економіка лісокористування : підручник / І. М. Синякевич. – Львів : Вид-во ІЗМН, 2000. – 402 с.

УДК 330.332.2

*У. Я. Витвицька, к. е. н., доцент
Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу*

ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ У НАФТОГАЗОВИДОБУВАННІ

Одним із стратегічних напрямків посилення енергетичної безпеки України є забезпечення розвитку вітчизняного нафтогазовидобування шляхом нарощування сировинної бази новими розвіданими запасами та збільшення обсягу видобутку нафти і газу за рахунок більш повного вилучення вуглеводнів з покладів, промислово розробка яких вже здійснюється. Вирішення цих завдань потребує активізації інвестиційної діяльності не тільки у напрямку пошуку нових джерел акумуляції інвестиційних ресурсів, але й удосконалення управлінських, організаційних та економічних механізмів при її здійсненні і, особливо, розробки та застосування новітніх методичних підходів до обґрунтування інвестиційних рішень, які б відповідали існуючим економічним реаліям, враховували сучасні тенденції розвитку нафтогазовидобування та високий ступінь невизначеності, що має місце при реалізації проєктів у цій галузі.